

به‌پێز / جنین بلاسخرات – نوێنه‌ری تایبه‌تی سكرتێری گشتی نه‌ته‌وه یه‌كگرتوه‌كان له عێراق .

بابه‌ت / سپاردنی هه‌ریمی كوردستانی عێراق به پێكخراوی نه‌ته‌وه یه‌كگرتوه‌كان .

ئهم داواكاریه ئاراسته‌ی پێكخراوه شكۆمهنده‌كه‌تان ئه‌كه‌م ، به مه‌به‌ستی كاراكردنی ئه‌حكامی هه‌ردوو به‌شی ١٢ و ١٣ له په‌یماننامه‌ی نه‌ته‌وه یه‌كگرتوه‌كان ، به‌سه‌ر هه‌ریمی كوردستانی عێراقدا ، تایبه‌ت به سپاردنی هه‌ریمه‌كان به (ئهنجومه‌نی سپاردن) سه‌ر به پێكخراوه نیۆده‌ولتییه‌كه‌تان ، به مه‌به‌ستی سپاردنی هه‌ریمی كوردستانی عێراق به‌و ئهنجومه‌نه . تا چیتێر پێگه‌ری بكریت له زیان گه‌ياندن به گه‌لی هه‌ریمی كوردستان، له ئهنجامی كاری هه‌ردوو حكومه‌تی هه‌ریم و فیدرال له عێراقدا .

ئهو‌ی له هه‌ریمدا پرووئه‌دات ناگونجیت له‌گه‌ڵ پرنسیپه بریارلێدراوه‌كانی په‌یماننامه‌ی نه‌ته‌وه یه‌كگرتوه‌كان هه‌روه‌ها پرنسیپه نیۆده‌ولتییه‌كان (په‌یماننامه‌ی نیۆده‌ولتی تایبه‌ت به مافه مه‌ده‌نی و سیاسیه‌كان ، په‌یماننامه‌ی نیۆده‌ولتی تایبه‌ت به مافه ئابوری و كۆمه‌لایه‌تی و پۆشنیرییه‌كان ، جاری جیهانی مافی مرۆف) به‌هۆی ره‌چاونه‌كردنی پابه‌ندییه ده‌ستوورییه‌كان ، له لایه‌ن هه‌ردوو حكومه‌تی هه‌ریم و فیدرال ، له ده‌ولتی عێراق ، به‌رامبه‌ر به گه‌لی هه‌ریمی كوردستان .

ئهمه‌وێت به ووردی ئاماژه به‌و مادده یاسایانه بده‌م كه مافه ده‌ستوورییه‌كانی هاوڵاتیانی گه‌لی هه‌ریمی كوردستان ، له ده‌ولتی عێراقی فیدرالدا ، ئه‌پارێزیت ، كه سه‌رچاوه‌ی له په‌یماننامه نیۆده‌ولتییه‌كان گرتوه ، به‌لام له ئهنجامی سیاسه‌تی هه‌ردوو حكومه‌تی هه‌ریمی و فیدرالی ، ده‌سته‌به‌ر نه‌كراون ، كه ئه‌مانه‌ن :

- مادده‌كانی (١٦ و ٢٥ و ٢٧ و ٤٨ و ٦٥ و ١٠٥ و ١٠٦ و ١١٠ بڕگه‌ی دووهم و سییه‌م و نۆیه‌م و ١١٢ بڕگه‌ی دووهم) له ده‌ستووری كۆماری عێراق .
- مادده‌كانی (٢١ بڕگه‌ی دووهم و ٢٢ و ٢٣ بڕگه‌ی ١ و ٢٨) له جاره‌نامه‌ی جیهانی مافی مرۆف .
- مادده‌كانی (١ بڕگه‌ی ١ و ٢ بڕگه‌ی ٣ (أ ، ب ، ج) و ٣ و ٢٥ بڕگه‌ی ج) له په‌یماننامه‌ی نیۆده‌ولتی تایبه‌ت به مافه مه‌ده‌نی و سیاسیه‌كان .
- مادده‌كانی (١ بڕگه‌ی ٢ و ٢ هه‌ردوو بڕگه‌ی ١،٢ و ٥ بڕگه‌ی ٢ و ٦ هه‌ردوو بڕگه‌ی ١،٢ و ٧ بڕگه‌ی ج و ٩ و ١١ بڕگه‌ی ١ و ١٣ و ١٥ بڕگه‌ی ٢) له په‌یماننامه‌ی نیۆده‌ولتی تایبه‌ت به مافه ئابوری و كۆمه‌لایه‌تی و پۆشنیرییه‌كان .

له ئهنجامی پابه‌ند نه‌بوونی هه‌ردوو حكومه‌تی هه‌ریمی و فیدرالی عێراق ، به ئه‌و ماددانه ، زیانمه‌ندیی گه‌لی هه‌ریمی كوردستان ، له‌سه‌ر دوو ئاست ده‌رئه‌كه‌وێت :

پهكهم / لهسهر ئاستى دهولتهتى فيدرالى عىراق :

۱ - هەردوو حكومهتى هەريم وفيدرال سياستهتى برسيكردن بەرامبەر گەلى هەريمى كوردستان پەهپەرەو ئەكەن ، بە چەندىن بەهانهى نا پەسەند ، گەلى هەريم بى بەش ئەكەن لە مافە سەرەتاييهكانى پەيوهست بە ژيانيان ، رېگرى لە پيدانى مافە داراييهكان وپيداويستيهكانى گوزەران ، دروست ئەكەن .

۲ - لەسەبارەت بە پەرلەمانى فيدرالى عىراق ، پەرلەمانتارە كوردەكان (ئەوانەش كە ئەندامى حزبە دەسەلاتدارەكانى هەريم) دەنگ بە ياسا فيدرالييهكان ئەدەن ، هەندىك ياسا پېچەوانەى مافە دەستوورپەههكانى هاوڵاتيانى هەريمى كوردستانە ، لە بەرامبەردا حكومهتى هەريم ئەو ياسايانە جيبەجيانكات (لەگەل ئەودى ئەندامانى حزبى دەسەلاتى هەريم دەنگيان پيداوه لە پەرلەمانى عىراقدا) تا بەردەوامى بە ملەلانىي نيوان هەردوو حكومهتى هەريم و حكومهتى فيدرالى بدەن .

۳ - هاوڵاتيانى هەريمى كوردستان (بى لايەنەكان) مافى وەرگرتن و دەستبەكاربوونى پۇست وپەلە كارگيرپەيهكانيان لە حكومهتى فيدراليدا نيه ، بە دريژايى پانزە ساڵ يەيهەكى كارى حكومى بۆ هاوڵاتيانى هەريمى كوردستان لە حكومهتى فيدرالدا بۆ هاوڵاتيهەكى هەريم وەرەگراوه .

دووهم / لهسهر ئاستى ناوخۆى هەريمى كوردستانى عىراق :

۱ - پەيوهست بە كارى حكومهتى هەريم : كارى حكومهتى هەريم بە دوورە لە روونى وئاشكرايى ، بە دريژايى سالانەيك كاريان لەسەر دامەزراندنى سستمىكى دارايى و بانكى پيشكەوتوو نەكردوو ، متمانەى لاى هاوڵاتيان لە دەست داوه بە هۆى پابەندەبوونى بە پيدانى ماف و شايسته دارايى و كارگيرپەيهكانيان ، هەروەها پرۆژەكانى ژيخرانى هەريم بە كۆمپانياي فۆرخكارى ئەسپيڤرديت (لە كاتيكا ئەبيت حكومەت جيبەجيان بكات) ، چاوەرپوان ئەكریت بەم نزيكانە پرۆژە خزمەتگوزارييه پەيوهستدارەكان بە ژيانى هاوڵاتيان بدات بە هەمان ژمارەكۆمپانيا تا پراسامانتر بن ، حكومەت هيج جوڵەيهەك بەرامبەر ئەو دەستدريژيانە (لە لايەن ناوەندە دەستپويشتهكانى ناو هەريم) دەكریتە سەر مالى گشتيى و زەوى و سامان و داراييه گشتييهكان ، ناكات ، ئەمەش هەرهەشى بۆ سەر گوزەرانى نەوهەكانى ئايندە لە هەريمى كوردستان دروست ئەكات ، ئەم كردهوه حكوميه ، كار لەسەر دروست بوونى كەمينەيهەكى دەولەتمەندى سەر بە دەسەلاتى حوكمران دەكات بەرامبەر بە زۆرينەيهەكى هەزار لە ناو كۆمەل .

۲ - پەيوهست بە دادگەرى و دادپەرەورى : هەريمى كوردستان بارىكى ياسايى جياوازي بۆ دروستكراوه وەك لەوه بارە ياساييهى لە دەولەتى فيدراليدا هەيه ، لە رووى جيبەجيانكردنى ياسا گشتييهكان ، هەروەها لە رووى

نەبوونی بالاترین دادگا لە هەرێمدا . چەندین یاسا لە دەوڵەتی عێراقدا دەرچوووە و بەرکار کراوە لە ساڵی ۲۰۱۲ هەو، بەلام تا ئێستا بەرکار نەکراوە لەگەڵ ئەوەی ئەو یاسانە پەيوەستن بە ماف و بەرژووەندییە ئابوورییەکانی هاوڵاتیانی هەرێم ، لە لایەکی تر ، هاوڵاتیانی هەرێم ناتوانن رێکاری تانەی یاسایی لە بریار و یاسا دەرچویندراوەکانی پەرلەمانی کوردستان بگرنەبەر ، بە هۆی نەبوونی دادگایەکی بالا لە هەرێمدا ، بەم شێوەیە بریار و یاساکان پارێزراوە لە تانە لێدانی هاوڵاتیان و لەسەر هاوڵاتیانە بچنە ژێرباری ، ئەمەش لە گەڵ پەڕەنسیی (دادپەروری یاسادانان) یەکنەگرتووە و ئاماژە بە نەبوونی دادپەروری ئەدات ، پێچەوانەی مافە دەستوورییە بریارلێدراوەکانە بە پێی پەیماننامە نیۆدەوڵەتیەکان .

۳ - سەبارەت بە دەسەلاتی یاسادانان لە هەرێمدا : دامەزراوەی پەرلەمان گوزارشت لە ویستی حزبە پێکھێنەرەکانی ئەکات بەرووی بەرژووەندییەکانی هاوڵاتیانی هەرێم ، ئەم دامەزراوەیە رۆلی خۆی نابینیت لە دانانی ئەو یاسیانەی کار بوو پێشخستنی لایەنەکانی ژبانی گشتی هاوڵاتیان دەکەن ، بە هۆی کێشە حزبە پێکھێنەرەکانی .

بەرپز نوێنەری تایبەتی سکرێتیری گشتی نەتەوہ یەگرتووہکان ..

زەرەمەندی یەکەم لە دەسەلاتی حوکمرانی سیاسی و حکومی لە سەر ئاستی هەرێم و لەسەر ئاستی دەوڵتی عێراقی فیدرال ، هاوڵاتی هەرێمی کوردستانە ، بە تێپەراندنی هەندیک یاسا قیدرالی بێ ئەوەی مافە دەستوورییەکانی گەلی کوردستان رەچاو بکریت تیااندا ، هەرودەها لە رێگای دەرچواندنی بریار و یاساکانی پەرلەمان و حکومەتی هەرێم بێ چاودێری وتانەلێدان ، بەم شێوەیە مافە دەستوورییەکانی گەلی هەرێمی کوردستان کە لە دەستووری هەمیشەیی عێراق جیگیربووە ، پێشیل ئەکریت .

لەبەر هەموو ئەوانە پێشتر رۆنمانکردۆتەوہ ، داواکارم لە بەرپزتان فەرمان بەدەن بە گرتنەبەری رێکارە پێویستەکانی تایبەت بە سپاردنی هەرێمی کوردستانی عێراق بە رێکخراوە نیۆدەوڵەتیەکە ، بە پێی حوکمەکانی هەردوو بەشی ۱۲ و ۱۳ لە پەیماننامە نەتەوہ یەگرتووہکان .

لەگەڵ ئەو پەری ریزدا

سمکۆ ئەسەد ئەدەهەم

سلیمانی - هەرێمی کوردستانی عێراق